

GAZETA LITERARĂ

Anul II, nr. 38(80)-Joi 22 septembrie 1955

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNI SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

Metoda și stilul în literatura sovietică

Articol scris pentru „Gazeta literară” de V. TIMOFEEV

Comitetul Central al P.C.U.S. în salutul său adresat celui de al doilea Congres unional al scriitorilor sovietici a amintit scriitorilor că renunțarea la principiile realismului socialist dăunează dezvoltării literaturii sovietice și a suninat ca metoda realismului socialist oferă largi posibilități de manifestare a inițiativei creatoare, de alegere a unor forme și stiluri diferite, potrivit preferințelor și apăsărilor individuale ale scriitorilor. Bogăția individualităților, a stilurilor, întrecerea dintre diferitele curente creatoare sînt, după cum s-a arătat la Congres, premise necesare pentru dezvoltarea literaturii. Congresul a făcut un apel de a se căuta necontenit noi mijloace artistice pentru o mai bună exprimare a marelei adevăr al vieții, a bogăției și diversității ei.

Piesa „Dușmanii” (1906) și romanul „Mama” de Maxim Gorki (1907) sînt primele opere însemnate ale realismului socialist. Relațiile și destulul claselor societății capitaliste erau prezentate într-o lumină nouă, reprezentativă proletariatului într-un fel nou. Marele merit al lui M. Gorki constă în faptul că a fost primul care a înfățișat proletariatul ca o mare forță socială, pregătită de întregul mers al istoriei pentru doborea lumii vechi burgheze și pentru crearea unei lumi noi, socialiste. Personajele Matvei („Dușmanii”) și Pavel Vlasov („Mama”) au deschis o pagină nouă în dezvoltarea artistică a omenirii; în literatura universală a pătruns chipul muncitorilor revoluționari, care înțelege bine căile și mijloacele luptei pentru eliberarea poporului de sclavie și mizerie.

Noua metodă artistică creată de M. Gorki reprezintă o treaptă mai înaltă în dezvoltarea artei universale. Scriitorii sovietici moștenesc și dezvoltă cele mai bune tradiții ale literaturii progresiste universale și în primul rînd ale literaturii clasice din sec. al XIX-lea, legătura strînsă dintre viața și lupta maselor populare, slujirea plină de devotament a patriei, înalta măiestrie poetică. Particularitatea deosebită a literaturii sovietice este că arată viața în mersul ei nesăvîrit înainte. Realismul socialist îi cere scriitorului să înfățișeze realitatea în mod veridic, concret istoric, în dezvoltarea ei revoluționară. Scriitorii trebuie să cunoască „nu numai cele două realități — trecutul și prezentul, la crearea cărora luăm parte, spune M. Gorki, ci trebuie să cunoască și a treia realitate, realitatea viitorului... Această a treia realitate trebuie s-o includem în viața noastră zilnică, trebuie s-o exprimăm. Fără ea nu vom înțelege ce este realismul socialist”.

A treia realitate nu este un fruct al fantaziei; ea se manifestă în trăsăturile vizibile ale comunismului, care apar foarte viu în construcțiile industriale gigantice ale socialismului, în întinderile vaste ale orașelor colosale, în înaltele calități morale ale poporului sovietic. Eroul principal al literaturii sovietice este muncitorul, colhoznicul, reprezentantul intelectualității muncitoare, omul simplu sovietic, constructorul conștient și activ al vieții noi. Nici o literatură din lume n-a înfățișat niciodată atît de complet și multilateral pe oamenii simpli ai muncii, cum o fac scriitorii sovietici. În condițiile realității socialiste, ei au putut să poezizeze munca a milioane de oameni, să prezinte munca drept o chestiune de onoare, de glorie și eroism.

Realismul socialist, confirmînd ceea ce este înaintat, revoluționar, demască necruțările ce este perimat și inapoiat, ceea ce împiedică mersul nostru înainte. Fațosea teorie a lipsei de conflict este profund dăunătoare spiritului luptător al literaturii sovietice. M. Gorki spunea că scriitorii trebuie să îndeplinească două roluri: rolul moștei care ajută la nașterea lumii noi și rolul gospodarului, chemat să înnormizeze tot ceea ce este potrivnic oamenilor.

Literatura sovietică moștenește și dezvoltă pașosul critic al artei trecutului. Cînd opunem idealul socialist, clar și precis, vechiului care moare, negarea și demascarea capătă un caracter tot mai viu. În romanul „Tînăra gardă” de A. Fadeev, demascarea necruțătoare a unor oameni de teapa trădătorului Șahovici murește, deoarece îi sînt opuse chipurile luminoase ale tinerilor patrioți Oleg Kosevici și Iovarșii săi. În ultimii ani a crescut tot mai mult pașosul critic în operele scriitorilor sovietici. Cresce vizibil precizarea de a găsi în mijlocul nostru pe „tovarășii de drum periculoși” și prin forța demascărilor artistice, de a rupe frumusețe exterioară, dezvoltînd adevărata esență a profilorului, a fricosului, a conformistului.

V. I. Lenin spunea că în problema literară este necesară „asigurarea unui spațiu cît mai larg inițiativei personale, înclinărilor individuale, mai mult spațiu pentru gândire și imaginație, formă și conținut”. Faptul că metoda e una singură nu exclude, ci presupune diversitatea stilurilor. Realismul socialist nu-i nivelează pe scriitori; dimpotrivă, el oferă un cîmp larg pentru dezvoltarea particularităților talentului lor, asigură posibilități nelimitate de manifestare a inițiativei creatoare, alegerea unor forme și stiluri diferite.

Cu cît scriitorii este mai talentat, cu atît stilul operelor lor este mai original. V. Belinski spunea că „în exprimare (adică în stil, V. T.) este omul; exprimarea este întotdeauna originală, ca personalitatea, caracter”. Fiecare scriitor original aduce în arta națională o trăsătură proprie, determinată de experiența lui de viață, de particularitățile caracterului lui, de talentul lui. M. Gorki și M. Șolohov, A. Tolstol și A. Fadeev, V. Maiakovski și A. Tvardovski, A. Korneicik și A. Jacobson sînt reprezentanți a celeiași metode de creație, dar fiecare din ei își are chipul lui original, o manieră proprie de a scrie, adică un stil propriu.

Nu putem convinge ușor dacă vom pune față în față opere, chiar înrudite prin gen și temă. De pildă, „Ceapaev” de D. Furmanov, „Torrentul de fier” de A. Serafimovici, „Infringerea” de A. Fadeev sînt opere de același gen, cu aceeași temă — despre eroismul războiului civil. Totuși ele sînt profund deosebite. Fiecare autor tratează tema în felul lui: cu deosebită dintr-un mare număr de fapte istorice, cele care i se par mai esențiale, le pune în relații care exprimă mai deplin ideea esențială a operelor lui, construiesc ritmul frazei în felul lui, alege mijloacele de expresie. Domentul cel mai important în care se manifestă specificul scriitorului sînt mijloacele de construire a imaginii, dezvoltarea caracterului eroului. D. Furmanov, A. Serafimovici, A. Fadeev, acordînd mai multă atenție înfățișării bolșevicului ca organizator, conducător și educator al maselor populare, au intruchipat în mod original trăsăturile esențiale ale omului nou, născut în furtuna revoluției proletare. Dacă Furmanov l-a arătat pe Ceapaev, după cum spune el însuși, „cu lucrurile mărunte, cu păcatele lui”, Serafimovici îi prezintă pe Kojuh într-o atmosferă spirituală înaltă și solemnă, iar Fadeev pune accentul pe dezvoltarea lumii interioare a lui Levinson, subliniind esența umanistă a tendințelor eroului său.

Adevărul scriitor manifestă o deosebită griji față de limba operelor sale. Scriitorul dispune de bogăția nesecată a lexicului popular. Ce cuvînt să alege, cum să-și construiască fraza pentru a reda întocmai ideea, — fiecare autor rezolvă aceste chestiuni în felul lui, potrivit ideii lui creatoare. Cîta deosebite între compoziții, vocabularul și sintaxa romanțelor „Infringerea”, „Ceapaev” și „Torrentul de fier”!

P. Bajov a reușit să creeze, pe baza elaborării creatoare a principiilor realismului socialist, un gen original de poveste, în cadrul căreia a arătat într-un chip nou istoria proletariatului revoluționar rus, viața eroică a asupriților din trecut.

Problema stilului este organic legată de problema conținutului unei opere, de aceea valoarea ideologică și artistică a cărții depinde în aceeași măsură de rezolvarea cu succes a ambelor probleme. Mijlocul pentru a ajunge la aceasta este studierea profundă a vieții, asimilarea creatoare a bogatei moșteniri a literaturii noastre clasice și universale, căutarea continuă a unor mijloace noi de exprimare plastică.

Tradiție și contemporaneitate

Q literatura nu poate ajunge la oarecare importanță și nu rămîne în conștiința poporului ei și cu atît mai puțin a omenirii dacă, printre alte condiții, nu se sprijină și pe cunoașterea marii tradiții literare. A pleca de la nimic, de la amnezia culturală, nu poate fi decît păgubitor. Acolo unde marile tradiții sînt disprețuite, unde marile opere ale trecutului sînt ignorate, rezultatele sînt triste: pustietate artistică, mediocritate a inspirației. Există doi maștri de îndrăzneală și ingeniozitate în artă: vremea la (dacă e una îndrăzneată, fertilită în lucruri noi) și exemplul marilor îndrăzneți și ingenioși din literatura universală. Și nu e bine niciodată să-i desparțim. Aceia care se întreabă sceptic cum se poate scrie poezie despre tractor, sint fricoși și lipsiți de lectură: n-au decît să deschidă pe Hesiod și pe Virgiliu și vor vedea acolo tratat în strălucitori hexametri, ceea ce era „agricultura înaintată” a timpului. Acei care ironizează „marxismul versificat” n-au decît să-l deschidă pe cel mai genial poet latin, Lucrețiu, și să citească paginile nemuritoare în care acesta a pus în hexametri materialismul epicuric. Scepticismul și descumărarea în fața marilor teme vesnice sînt semnul infailibil al lipsei de virilitate artistică. Și e regretabil că unii poeți contemporani nu merg la dascălul mai deosebit Cosbuc, și că unii critici literari nu prea cunosc decît literatura ultimului secol; nu că n-ar fi folostoare și importantă și poezia lui Cosbuc și literatura ultimului secol, dar perspectiva strîmă și sardică nu sînt bune, mai ales în ale duhului. Din lectura marilor opere ale literaturii universale, se vede întipede cum marile teme eterne sînt mai degradată o problematică eternă cu răspunsuri mereu noi, specifice epocii respective. Din Hesiod nu vei înțode utilitatea constatată de Iam, și poezia împăntăscă a muncitorului cîmpului sub pămîntul constelațiilor. Din Lucrețiu nu vei înțode doctrina atomilor indoscibiabil și a mișcării lor de declinație, nici a intermandurilor; și strălucirea orbitoare pe care o poale căpăta cea mai sobră și raționalistă filosofie trecutată prin sensibilitatea unui mare poet. Și din tot, poezia înalta curajului de-a aborda temele cele mai mari și încrederea că pot fi cuprinse și stăpînite.

Pentru aceste motive trebuie susțodată ca un fenomen de cea mai mare importanță în dezvoltarea literaturii noastre apariția unor poeme care se

întitulează Cîntare Omului și Lucrări și Anotimpuri sau Mișcarea de revoluție. Cel dintîi e opera lui Tudor Arghezi, unul din cei mai mari poeți pe care i-a dat poporul nostru, și e scrisă la 75 de ani; celălat e al lui A. E. Baconsky, poet tînăr și viguros, apreciat unanim pentru curajul și fermitatea sa în dezbaterile literare. La poli opoși ai vârstei, deosebiți prin nenumărate laturi ale personalității lor artistice, marelă și bătrînul poet, cu deplina maturitate a unei experiențe de peste jumătatea de veac și cestălat cu îndrăzneala tineretii, au scris, unul un poem care-și găsește predecursori din punct de vedere al temei în Geneza biblică, în Hesiod (Lucrările și zilele, pasajul celor cinci Virse ale omenirii), în Lucrețiu (De natura rerum, cîntul V, v. 922-1159), în Milton (Paradisul pierdut) într-o formă mai puțin directă în Faust al lui Goethe, dar foarte limede în Tragedia Omului de maghiarul Imre Madăch. Iar de-a cimpenească a lucrărilor agricole, pe care a tratat-o A. E. Baconsky, își ață precedente vestile și care au durat prin secole, în Lucrările și zilele și în Georgicele lui Virgiliu, care traduse literal pe romîneșe ar suna Agricolele. Alitundea asemănătoare față de marile probleme, a unor poeți atît de deosebiți, ne permite să considerăm cele două poeme nu ca fenomene individuale și accidentale, ci drept o trăsătură importantă a poeziei noastre actuale. Și anume, ca rezolvarea unor probleme eterne într-un spirit de continuitate față de marea tradiție literară a omenirii, dar exprimînd alitundea pe care o are în fața problemelor vieții și în fața universului un celtălan al fărîi acestuia la jumătatea veacului al XX-lea, în plină transformare a societății în plină edificare a unei societăți noi. În poemul (sau tantul de poeme cu o temă unitară) lui Arghezi auzi ecoul științelor biologice modernă, al concepției evoluționiste despre istoria biologică a omului, ecoul idelilor lui Engels despre originea ordindurilor omeniești, în sîrșit, ecoul concepției revoluționare, al alitundii de răzvrătire, care a dus la victoria politică și socială a clasei muncitoare în Rusia și apoi în multe alte țări, printre care și a noastră. După cum poemul lui Arghezi n-ar fi fost posibil decît după 1918, al lui A. E. Baconsky n-ar fi fost posibil decît într-o țară în care agricultura înaintată, socialistă, e în plină dezvoltare. Acest duobă caracter, de continuare a unei tradiții și totodată de profundă contemporaneitate

e singura justificare, dar o justificare deplină, a juxtapunerii celor două poeme în aceste notații.

În anii din urmă, Tudor Arghezi, apropiindu-se de împlinirea a trei sferturi de veac, s-a atătat de o fecunditate și vigoare creatoare impresionantă: cărți de versuri pentru copii, Cîntare Omului, 1907, stau măturărie. Poezia lui a cunoscut o coitură care era de așteptat, și care nu e decît un aspect al revoluției culturale de la noi, o oglindire a transformării lăpnelor sociale și a conștiințelor individuale. De la alitundea de contemplație estetizantă, de voidă „lipsă de probleme”, din unele poeme mai vechi:

„Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nici o întrebare”,
(Ex libris).

poetul a trecut la marea bătaie de arăpă, la gravitatea emoțională a unei priviri de ansamblu asupra rostului omului pe pămînt, asupra unor elemente de bază ale condiției umane, în Cîntare Omului. Tot aici el părește anxietatea melafică, întilnirea înfrîntată și aproape lugubră cu mitul creștin, din Duhovnicească:

Uite sînge, uite slavă,
Uite mană, uite otravă.
Am fugit de pe cruce,
Ia-mă-n brațe și-ascunde-mă bine
ca să trecă la cetejană prometeică,
la titanica răzvrătire a omului împotriva universului și a zeilor, din Cîntare Omului:

Te vei lupta prin timpuri cu zece de
dumnezei
Ingrămădiți pe tine și poruncindu-ți:
„Crede!”

imnul rațiunii revolate:

Cel ce făcuse lumea, Iehova sau Satan,
Nu prevăzuse mintea și-n minte un
dușman.

(Cîntare Omului: La Stele)

În fine, participarea emoțională la suferința celor asupriți și revoltati:

Tot un-ai ce faci,
Sau culci pe bogăți, sau scolci pe să-
raci...

În blidul fierbinte, cu aburi gălbui,
Iși duc parcă singele lor
s-a transformat în cel mai mare poem,

Petru Dumitriu
(Continuare în pag. 3-a)

PARTIDULUI

Fără tine, luminătorule, prin vreme,
mi-ar fi crescut pe inimă mușchi și licheni,
pe oase — cocleală, pe carne — rugină,
iar creurul meu, născător de lumină,
fără tine s-ar fi oprit
ca un ceas oboșit.

Tu-mi dai în viață țările și sens,
fmi faci cîmpul mai dens
și ne-căpător
a tot ce visez, ce voiesc și ce fac.
Ornicul, cu monotonul lui tic-tac,
și calendarul întocmit după aște,
le-am întrecut cu inimile noastre,
cu tic-tacul grăbit dar totuși cumpătat
al inimilor noastre care bat
și tot bat,
—
și tot bat, —
pentru Cincinalul-Olimp,
abureat înainte de timp.

Am creat noi măsurători
în drumul către viitor,
— măsurători în funcție de-ale noastre țării,
cînd în casa lui Vasilache
ceasul bate
pentru revelionul anului 2000.
Și toate acestea numai prin tine
se fac, se-nlege,
dașcă mai mare ca orice mărime
care-n deget
susții
universul întreg.

Ochiul mi l-ai obișnuit să se-nvețe
cu plămădire,
cu frumusețe,
cu becuri incandescente,
cu copii sănătoși
fericiți și precoci,
și precoci,
cu însemnatele voci
și instrumente,
în simfonii și sonate, —
cu arhitectura blocurilor nou ridicată,
cu simetria desăvirșită
a canalelor de irigație,
a lanurilor care dau pită,
a furnalelor săgetătoare
cătore zenit,
cătore soare.

Trupul meu e colonadă
de bronz care susține
templul cel nou.
Să se vadă
un scut
și un sprijin
în mine.

Anii mei sînt rădăcini
în pămîntul liber, într-al său cernoziom, —
să dea seve
în grîne,
în pomi, —
iar copacul să urce-n lumini.

Iși mulțumesc, semănătorule de stete,
tu, arhitect al conștiinței mele
și-al versurilor mele inginer,
dăltuitor în suflete și-n fier.
Piinea mea,
aerul meu,
apa mea,

îți dau o floare de Nu-mă-uită
Și un bujor de purpură.
Pentru tine arta mea murmură,
pentru tine sint bun fîrîtat
și soldat vitez.

Varsă-mi lumină peste obraz
ca să privesc cu obrazul scăpător
spre tine
și,
prin tine,
spre viitor.

Al. Andrișoiu

FERESTRE DESCHISE

Ca ziarist și scriitor am vizitat în anul trecut cele două țări-boșe mondiale diferite (în din Europa. Trebuie să mărturisesc că totdeauna mă întoreeam din aceste călătorii cuprins de amărăciune. Ori pe unde mergeam făceam tristă constatare că patria mea este puțin sau deloc cunoscută. Nimic nu știa nimic despre istoria poporului nostru, despre poporul nostru, despre peisajul plin de frumusețe al țării noastre, despre arta și literatura noastră. Unii șlău cite ceva despre gril românesc sau despre exploatarea petroliferă de pe Valea Prahovei. Alți.

În anul acesta din urmă, ca mulți alții dintre ziarisții, scriitorii și oamenii noștri de artă, am avut prilejul să fac câteva călătorii dincolo de hotare. Am constatat cu bucurie că și în țările noastre s-a schimbat cu totul. Oamenii din Moscova sau din Leningrad, din Kiev sau din îndepărtată Siberia, mi-au vorbit cu bună cunoaștere despre patria mea, despre oamenii ei, despre arta și literatura ei. La Weimar, în primăvara acestui an, trei chinezi, — dintre care unul era profesor universitar iar doi, scriitori de valoare — se arătaseră cunosători ai artei noastre populare și a celor câteva cărți românești citite de ei în limba chineză. Un dramaturg coreean știa ceva despre teatrul românesc, iar un regizor mongol și alții finlandezi s-au interesat în amănunte despre opera dramatică a marului nostru Caragiale.

În același oraș de veche cultură,

după ce vizitasem casele lui Goethe și Schiller, un eeh mi-a spus cît de impresionat a fost de vigoarea și originalitatea scrierilor lui Ion Slavici, iar un renumit romancier olandez își arăta admirația lui nemărginită față de proza măistră a lui Mihail Sadoveanu. În bibliotecile și librăriile din toate țările de democrație populară am dat cu plăcere peste nenumărate opere ale scriitorilor noștri clasici și contemporani.

Dar cărțile clasicele noastre și ale multora dintre scriitorii noștri de azi au trecut cu succes nu numai hotarele limbii noastre ci și holarele grăurilor care se vorbesc în țările de democrație populară. Cărțile românești s-au tradus în cele două Americi, în țările Asiei și ale îndepărtatei Australii. Ele vorbesc celor mai îndepărtate neamuri despre viața de ieri și despre viața de azi a poporului nostru, despre luptele poporului nostru de muncitori și țărani, despre suferințele și despre nedreptățile lui, despre luptele lui de altă dată și despre viața de azi, de muncă și de bucurie, închinată în Lagregime lăuririi unei țări noi și unei vieți noi, liberă, în care bunăstarea fiecăruia să nu lipsească. Cîntecule vechi și cîntecule noi ale poporului nostru au ajuns astăzi pînă la capătul pămîntului. Istoria poporului nostru începe și ea să fie cunoscută, cum începe să fie cunoscută și frumoasa înfățișare a țării noastre, pentru că ferestrele, ca și ușile acestei patrii, sînt deschise. Din ce în ce vin pe meșagurile patriei noastre mai mulți străini. O in-

formație publicată zilele acestea în ziarul „Ziua” a avut în cursul acestui an Republica Populară Romînă a fost vizitată de 13 mii de oameni, care au venit la noi din 48 de țări. Printre acești vizitatori s-au numărat scriitori și ziarisți, pictori și sculptori, muzicieni și artiști, savanți și tehnicieni, oameni ai muncii și oameni de afaceri.

Poporul nostru este iubitor de pace. Noi credem profund în posibilitatea conviețuirii pașnice între toate popoarele lumii. Nu avem nimic de ascuns. Le arătăm celor ce vin la noi orașele și satele noastre, cîmpurile și munții noștri, fabricile și minele noastre, școlile și clinicele noastre și, în general, tot ceea ce am zbutit să înfăptuim în puținii ani care s-au scurs de la eliberarea patriei noastre pînă astăzi. Celor dornici să asculte noi le împărțim fără sfilăz greutățile pe care le-am avut de întinpat în drumul nostru și pe care le mai întinpatim încă și le dăm lămuriri cu privire la planurile noastre de viitor. Vizitatorii țării noastre stau de vorbă nestinjenii cu populația orașelor și satele noastre, cu oamenii muncii din diferite sectoare de activitate, cu savanții și oamenii noștri de artă, cu scriitorii noștri. Ei află astfel tot ceea ce ar dori să știe. Pentru cei veniți din țări unde s-a dus astăzi și unde sînt zile o propagandă dușmănoasă împotriva patriei noastre și a poporului nostru, surprizele sînt, într-adevăr, mari. Față în față cu adevărul, ei mărturisesc sincer că au fost induse în eroare. Pe pămîntul nostru, acești străini întinesc un popor harnic și liber, muncind pentru îmbogățirea patriei care este în întregime a sa, și pentru propria sa bunăstare, mîndru de drepturile și libertățile cistigate după secole de suferință. Acești străini vād setea de cultură a poporului nostru, cunosc arta noastră, cunosc literatura noastră și unii se miră cînd găsesc în librăriile și bibliotecile noastre, traduse în limba romînă, pe marii scriitori clasici ai lumii alături de scriitorii progresiști de pretutindeni, ediții în tiraje uriașe. Obiect de mirare constituie pentru mulți marelă număr al teatrelor noastre, al filarmicelor noastre, al ansamblurilor noastre de cîntec și dansuri populare, precum și marelă număr al bibliotecilor noastre și al oamenilor care învață carte și citesc literatură.

Călușii cu sinceritate de dorința noastră de pace, de muncă pașnică, de construcții pașnice, de înaltul spirit inaugurat acum cîva timp la Geneva, noi dorim lărgirea relațiilor economice și culturale cu toate popoarele lumii. Noi dorim să vizităm și să cunoaștem mai bine toate țările globului. Noi dorim, de asemenea, să fim vizitați și cunoscuți cît mai bine de cît mai mulți oameni din străintătate. Iată de ce sîntem siguri că în lumile și arti și vor veni, relațiile noastre economice și culturale cu alte popoare se vor lărgi și mai mult, că țara noastră va fi vizitată de și mai mulți străini, că poporul nostru pașnic va fi cunoscut de și mai mulți oameni de peste hotare.

Zaharia Stancu

Copii ai întovărășilor din Dimbovicioara

Desene de TIA PELTZ

Soare... Soare...

In grădina
sub dogoare
și lumină
flori în straturi
zarzavaturi
și legume
fel de fel,
schimbă sfaturi
stau de glume
și birfesc — cîte nișel!

Țintă pentru zefemele
este una dintre ele
— o lungană —

Să deparde
de taclalele desarte
și lipsite... de nivel.

Nu le vede,
nu le-aude,
nici n-ai crede
că sînt rude,
nici n-ai zice
c-ă-s amice,
nici n-ai înțe
c-ă-s vecine...

„Craiu Zile!” (cum ar scrie
un poet cu măiestrie)
săgetează,
arde, frige,
dar ea sus, pe catalige
soarbe rază după rază

și în arșia de-amiază,
perpelită și năucă
stă proptită de ulucă
și-aplecată, fermecată
cu privirea ferecată
cătă, cătă
după El...

Zice napul:
„Ți-a sucit, fetișo, capul!”

De cînd zorii se-nfiripă
ochii nu-l slăbesc o clipă
și de dragul lui se scurg
pînă scapătă-n amurg
și de dorul lui se stîng
ca sub pînă de paing
cîtă-i noaptea — să-l întimpini
la răspintia celor cîmpini
iar și larași să-l petreci
pe albastrele-i poteci...

Ziua-ntrăgea, vara-ntrăgea
vrajă nimeni n-o dezleagă...

Răsturnindu-ți capul șui
sub săruturile lui
te întinzi
și te destinzi

Din cătun
pină-n izlaz
toți îți spun
de la obraz
Floarea Soarelui...”
— „Ai haz,
dar umor în nici un caz!”
a-ntrerupt-o
ex abrupto
floarea cea de la pirleaz
soasă în sîrșit din fire
și cu fulgere-n privire...

„Aș putea să nu răspund!
Nu discut cu fitecine,
dar vă spun — ca-ntră vecine:
Cît mă-nlorc și cît m-ascund
El se ține
După mine,
El colindă
să mă prindă,
să mă aște, să mă vadă...
și din albă-n asfințit
amefit
de-atît pețit
bate crugul lui rotund
pînă-n virf și pînă-n fund
că mi-e frică să nu cadă
într-o bună zi grămadă!

Ba — pe cîte mi s-au spus,
luna, stelele și norii
il numesc acolo sus
Soarele-Florii!

Marcel Broslaşu

O corespondență inedită a lui Mihail Eminescu

Printre călătorii romini în Rusia de la sfârșitul secolului trecut se numără și marele nostru poet Mihail Eminescu.

O călătorie de la care se împlinește 70 de ani. O călătorie puțin cunoscută, efectuată în împrejurări dureroase. Era în vara anului 1885. Trecură doi ani de când mințea genială a poetului se întinase pentru prima dată, mințea „acestei jertle a unei societăți frivole și nepăsătoare”, cum o numise Al. Vlașcu.

Într-o scrisoare adresată profesorului Novleau, V. Burlă, V. C. Butureanu, dr. E. Max, și alții socotește necesar să-l trimită timp de o lună în tratament la băile iodate de la Andrejevskij Liman (după o denumire mai veche, Limanul Hadjiibel) de lângă Odesa.

Textul scrisorii pe care el însuși le-a trimis pe adresa prietenilor săi Novleau și Burlă pe ziua de 12 ale lunii. Aflăm astfel că în aceste două scrisori poetul descria „pe larg progresul cum încet al curei” și cerea să se trimită o sută sau o sută zece ruble, pentru a plăti la sfârșitul lunii de cură băile, întreținerea și drumul până la Iași.

Puține sînt documentele cunoscute pînă azi privind călătoria poetului român din august-septembrie 1885, în Rusia.

Primele știri sigure asupra sederii și tratamentului urmat de el la Liman le-a oferit în 1906 o scrisoare apărută în paginile „Convorbirilor literare”.

Textul acestei nedatate și redactat de creionul, probabil o cioră, a fost scris de profesorul Novleau pe pagina 4-a liberă a scrisorii lui Eminescu din 15 august. Trei zile după trimiterii acestei scrisori, la 18 august, poetul scrie din Liman — îngrijorat de soarta banilor solicitați din țară — pe lângă scrisoarea cunoscută, adresată lui Vasile Burlă, și a doua scrisoare inedită, pe care ne propunem să o prezentăm aici.

„Pînă acum — arată Eminescu — am trimis șapte scrisori în țară — aceasta e a opta. Nu știu ce-o fi cu poșta de-aici, dar răspuns n-am primit la nici una, încît mă tem că să nu-mi tîrzie ori să dispară scrisorile noastre. Ori nu sunt decît doaspărezze zile din-a sfîrșitului lunii și cu toate acestea nici pin-acum nu am banii necesari pentru plata dozorului. În orice caz, o situație îngrijorătoare pentru un om ca mine, cu totul străin de locurile acestea...”

Într-o scrisoare adresată profesorului Novleau la Iași și de o telegramă semnată de Novleau, Burlă, etc. și trimisă doctorului Iachimowicz la Andrejevskij Liman. Aceste patru pîsele au fost găsite de noi într-un

„...într-o scrisoare adresată profesorului Novleau, V. Burlă, V. C. Butureanu, dr. E. Max, și alții socotește necesar să-l trimită timp de o lună în tratament la băile iodate de la Andrejevskij Liman (după o denumire mai veche, Limanul Hadjiibel) de lângă Odesa, pentru restabilirea sa fizică și în aceluși rînd, pentru închiderea ulcerului redeschis la piciorare...”

„...într-o scrisoare adresată profesorului Novleau, V. Burlă, V. C. Butureanu, dr. E. Max, și alții socotește necesar să-l trimită timp de o lună în tratament la băile iodate de la Andrejevskij Liman (după o denumire mai veche, Limanul Hadjiibel) de lângă Odesa, pentru restabilirea sa fizică și în aceluși rînd, pentru închiderea ulcerului redeschis la piciorare...”

„...într-o scrisoare adresată profesorului Novleau, V. Burlă, V. C. Butureanu, dr. E. Max, și alții socotește necesar să-l trimită timp de o lună în tratament la băile iodate de la Andrejevskij Liman (după o denumire mai veche, Limanul Hadjiibel) de lângă Odesa, pentru restabilirea sa fizică și în aceluși rînd, pentru închiderea ulcerului redeschis la piciorare...”

mate, el se simțea acum — după cum reiese din cunoscuta scrisoare adresată lui V. Burlă și publicată în „Convorbiri literare” — mult mai bine, aproape însănătoșit. Durerile neconveniente de cap, care-l chinaseră la Iași, încetaseră, deși ulcerările de la piciorare nu se închiseseră cu totul. De aceea simțea acum cu îndoită putere lipsa medicamentelor și în special lipsa de zinc și cupru, care tortura mai mult decît orice pe cel care definește munca neobosită, creatoare, drept însăși „legea lumii moderne”.

Sezonul de băi se închide, cură următoare în stabilimentul d-ului Iachimowicz de la Liman ia sfîrșit și Mihail Eminescu pleacă la Odesa pentru a-și cumpăra bilet de drum pentru întoarcerea în țară. Dar aici, de la Odesa, scrie el la 2 septembrie 1885 ceea ce a treia scrisoare inedită din scrisorile Novleau. Scrisoarea e redactată pe hîrtie albă de scrisori format obișnuită. Eminescu își anunță că de bani atât de solicitați, dar că sosindu-i atât de tîrziu, eu nu mai pot să-i acopere toate cheltuielile, cu toate venimile făcute.

„...într-o scrisoare adresată profesorului Novleau la Iași și de o telegramă semnată de Novleau, Burlă, etc. și trimisă doctorului Iachimowicz la Andrejevskij Liman. Aceste patru pîsele au fost găsite de noi într-un

„...într-o scrisoare adresată profesorului Novleau, V. Burlă, V. C. Butureanu, dr. E. Max, și alții socotește necesar să-l trimită timp de o lună în tratament la băile iodate de la Andrejevskij Liman (după o denumire mai veche, Limanul Hadjiibel) de lângă Odesa, pentru restabilirea sa fizică și în aceluși rînd, pentru închiderea ulcerului redeschis la piciorare...”

„...într-o scrisoare adresată profesorului Novleau, V. Burlă, V. C. Butureanu, dr. E. Max, și alții socotește necesar să-l trimită timp de o lună în tratament la băile iodate de la Andrejevskij Liman (după o denumire mai veche, Limanul Hadjiibel) de lângă Odesa, pentru restabilirea sa fizică și în aceluși rînd, pentru închiderea ulcerului redeschis la piciorare...”

RECENZIE

Un nou poem epic

Ion Brad: „Balada împușcaților”

Tragedia războiului care prilejulește plaurile și învalurile cu aripa morții veflele oamenilor, a trezî în repelate rânduri ecouri în literatură. Dar a evoca astăzi momente ale acestei impresionante tragedii înseamnă mai mult decît simpla consemnare a împrejurărilor în care oamenii au suferit.

„Balada împușcaților”, poemul recent apărut al lui Ion Brad, face sensibil acest adevar. Mesajul și structura poemului nu constituie o apariție întâmplătoare în creația lui Ion Brad. Încă din volumul „Cu sufletul deschis”, în ale cărui pagini se contura imaginea unui poet-cetățean, dornic să celebreze în versul său marile realizări ale veflei noi, Ion Brad s-a exprimat recunoștințiv față de poporul sovietic, al cărui sprijin l-am simțit necontenit în lupta pentru eliberarea noastră de sub jugul fascismului cotropitor.

„Slavă fie, larg pămînt rusec, Stepe și mesteconi, rîuri ce viivesc, Sate și orașe de oțel și piatră... Fiți voștri război, în torent ne-nfrînt. Au costî negara de pe-acest pămînt Și ne-au dat lumina, liniște și vatră...”

„Balada împușcaților”, poemul recent apărut al lui Ion Brad, face sensibil acest adevar. Mesajul și structura poemului nu constituie o apariție întâmplătoare în creația lui Ion Brad. Încă din volumul „Cu sufletul deschis”, în ale cărui pagini se contura imaginea unui poet-cetățean, dornic să celebreze în versul său marile realizări ale veflei noi, Ion Brad s-a exprimat recunoștințiv față de poporul sovietic, al cărui sprijin l-am simțit necontenit în lupta pentru eliberarea noastră de sub jugul fascismului cotropitor.

Moravuri condamnabile

În discuțiile literare ce se desfășoară în presă și în publicațiile de specialitate, s-a creat o atmosferă nouă, prietenească, favorabilă luptei principiale de opinii și defavorabilă oienilor și defaimărilor, practicate pe soară largă în presa burgheză. În țara noastră un scriitor poate să scrie astăzi cu încredere și curaj — dacă scrie de pe pozițiile realismului socialist — fără spaima de a fi prigonitor de critici forțosi, decît să-și nîmicească, să-l scoată cu sîla din literatură.

În discuțiile literare ce se desfășoară în presă și în publicațiile de specialitate, s-a creat o atmosferă nouă, prietenească, favorabilă luptei principiale de opinii și defavorabilă oienilor și defaimărilor, practicate pe soară largă în presa burgheză. În țara noastră un scriitor poate să scrie astăzi cu încredere și curaj — dacă scrie de pe pozițiile realismului socialist — fără spaima de a fi prigonitor de critici forțosi, decît să-și nîmicească, să-l scoată cu sîla din literatură.

În discuțiile literare ce se desfășoară în presă și în publicațiile de specialitate, s-a creat o atmosferă nouă, prietenească, favorabilă luptei principiale de opinii și defavorabilă oienilor și defaimărilor, practicate pe soară largă în presa burgheză. În țara noastră un scriitor poate să scrie astăzi cu încredere și curaj — dacă scrie de pe pozițiile realismului socialist — fără spaima de a fi prigonitor de critici forțosi, decît să-și nîmicească, să-l scoată cu sîla din literatură.

CURIER literar

A apărut în EDITURA TINREȚILOR în volumul „Muzeele” roman de Felix Adreca.

A apărut în librării nr. 8 al revistei „Viața Românească” din al cărui volum s'întitulează „Vremuri de bejenie”, semnat de Ion Brad, în traducere de Andrei Șt. Buză.

A apărut în librării nr. 8 al revistei „Viața Românească” din al cărui volum s'întitulează „Vremuri de bejenie”, semnat de Ion Brad, în traducere de Andrei Șt. Buză.

A apărut în librării nr. 8 al revistei „Viața Românească” din al cărui volum s'întitulează „Vremuri de bejenie”, semnat de Ion Brad, în traducere de Andrei Șt. Buză.

A apărut în librării nr. 8 al revistei „Viața Românească” din al cărui volum s'întitulează „Vremuri de bejenie”, semnat de Ion Brad, în traducere de Andrei Șt. Buză.

A apărut în librării nr. 8 al revistei „Viața Românească” din al cărui volum s'întitulează „Vremuri de bejenie”, semnat de Ion Brad, în traducere de Andrei Șt. Buză.

A apărut în librării nr. 8 al revistei „Viața Românească” din al cărui volum s'întitulează „Vremuri de bejenie”, semnat de Ion Brad, în traducere de Andrei Șt. Buză.

Tot despre adevărul vieții

III

Lui vorbit despre articolul lui V. Lukaveci și așa vrea să mă opresc și asupra povestirii lui, „Slăpina”, care te îndeamnă să te gîndești la lucruri importante. E o povestire cu o temă mare: o povestire despre familia sovietică, care arată că e greu să eludești o familie trainică, pentru totdeauna. Tinerii colhozici Valentin și Claudia sînt oameni diferiți, nu seamănă unul cu altul; ei s'usese pentru a trăi împreună. Claudia, o femeie practică, în dirijața la început pe Valentin, care e mare și puternic; ea îl sfătuiește să devie tractorist și sfîrșete dorința de a învia. Dar se constată că același lucru e privit în mod cu totul diferit de Claudia și Valentin. Pentru Claudia, învierea lui Valentin înseamnă un singur lucru: soțul ei va câștiga mai mult. Dar în fața lui Valentin se deschide o lume cu totul nouă: el studiază cu pasiune tehnica, își însușește cu entuziasm creator legile agronomiei. El se dezvoltă ca un colhoznic frunțos, inteligent și priceput, iar mintea lui este strimbată și limitată. Slăpina nu se mai simte săpînă; conflictul izbește pentru că „părțile” își schimbă direcția și se îndreaptă spre un nou obiectiv, spre adevărul real, cu atât mai mult care are nevoie să privească lucrurile limpezi și precis din punct de vedere patrinic.

Părerile confuze ale autorului, lipsa de claritate a poziției lui, duc la faptul că ceea ce este înaintat apare plat și cenușiu, hotărul dintre vechi și nou se șterge, iar cartea în loc să devină un manual al vieții, devine o imagine confuză și diformă.

Vorbind de concepția autorului, nu ne referim la comentariile și povețele date de autor, ci la logica imaginilor și fenomenelor, la logica dezvoltării caracterelor, singura în măsură să exprime ideea autorului.

Dacă lipsește această logică, atunci și în lumea superficială, neconvinsă de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

mustre. Face să spu un cuvînt bun despre o faptă simplă și cinstită, dar autorul scrie despre aceasta așa cum se obișnuiește să scrii la noi despre salvarea unor copii dintr-o casă cuprinsă de incendiu.

Regretăm lipsa de claritate, criteriile confuze din năvălul lui M. Parhomov „Destinul unui tovarăș”, apărută în revista „Oktiabr”. Tînărul tehnician, constructorul Konstantin Odinev, face diferite erocheroi, falsifică datele de seamă, se dovedește trînt cu fețele. Odinev a luptat în război ca un soldat curajos și devolat dar în viața de după război a avut de-a face cu tot felul de elemente necinstite și a început să decadă mai mult.

Nuvela are cîteva trăsături vii; cele mai veridice sînt caracterizările erochilor și falsificatorilor. Dar atitudinea autorului și a personajelor nuvelei față de Odinev este destul de binevoitoare. Exigența față de om devine o frază, iar grija pentru om, lipsită de consistență morală.

P. Pavlenko califică asemenea atitudine drept „lipsă de îndrăzneală din partea autorului pentru caracterizarea politică a erorilor săi”.

Cu cît scriitorul pătrunde mai adînc în viață, în lumea complexă a ideilor și sentimentelor, cu cît se lovește mai mult de contradicții reale, cu atât mai mult are nevoie să privească lucrurile limpezi și precis din punct de vedere patrinic.

Părerile confuze ale autorului, lipsa de claritate a poziției lui, duc la faptul că ceea ce este înaintat apare plat și cenușiu, hotărul dintre vechi și nou se șterge, iar cartea în loc să devină un manual al vieții, devine o imagine confuză și diformă.

Vorbind de concepția autorului, nu ne referim la comentariile și povețele date de autor, ci la logica imaginilor și fenomenelor, la logica dezvoltării caracterelor, singura în măsură să exprime ideea autorului.

Dacă lipsește această logică, atunci și în lumea superficială, neconvinsă de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

Lipsa de delicatețe, de sensibilitate, indiferența față de lumea înconjurătoare, în imbuzeala de pe străzi, prin megafonanele neînchise la timp, etc. Dincolo de aceste „lucruri mărunte” ale vieții noastre cotidiene, se ridică problema marelui ale educative, ale dezvoltării spirituale și morale a oamenilor noștri.

foarte bine nu-i vîd defectele; dar, deodată, printr-o simplă trăsătură de condei, personajul se transformă într-un om trivial, mărunț și murdar.

El vine cu o valiză în căsuța Feniei: — Nu mai pot fără tine, Fenia. Nu e just să trăim alături și să nu fim împreună, — și el îi căzu în genunchi, alături de propria lui valiză.

Comicul ținut al acestui gest este evident, după cum sînt vădit false și cuvintele căutate și lipsite de gust care le rostiește Grezin. Odată, cînd era beat, Grezin și-a dezvoltat într-o clipă toată urfumea sufletului său: „Aveam o gazetă care încerca de asemenea să mă reeduce; dar sărăcuța de ea, suferă și astăzi în singurătate. Mi se întîmplă întocmai ca-n basm: am plecat de la bunica, am plecat și de la bunica, am să plec și de la tine, ie-purășule!”

A. Ajaev îl siește pe acest ticălos să se demaște repede și foarte stărui. Problema pe care o rezolvă societatea în asemenea cazuri, cu greu și nu deodată, este rezolvată aici direct și cu o rapiditate de invidiat.

Gîtorul, aflînd despre relațiile dintre Grezin și Fenia și de cele cu ne-vastă-sa, despre discuțiile cu prietenul său Mazin, nu poate decît să se mire: cum e posibil ca un om alit de trivial, care nici nu se asuzunde, a putut să trăiască așa, evident, a putut să rămîna, timp de zece ani, pentru oamenii cei mai apropiați, tovarășii lui de muncă din oraș, un om pe care aceștia să nu-l cunoască?

Nu putem impune scriitorului anumite soluții artistice. O imagine ca a lui Grezin poate fi redată în nuanțe satirice, ascuțite, pline de indignare și minie, ca la Sedrin. Autorul însă poate proceda și altfel: să pătrundă treptat în psihologia eroului și să arate cum dincolo de zîmbetul lui prietenos, de cuvintele lui frumoase, se ascunde un suflet meschin și necinstit. Autorul nu trebuie să facă un singur lucru: să aducă pe scenă un manechin, o păpușă de carton, apoi să spună el sau cu ajutorul personajelor, cît e de respingătoare.

Dimitrii Grezin nu este om de caracter; dar Fenia Kallina este aproape complet lipsită de caracter. Cine este ea? Inginer sovietic, sau domnișoară de pension, sentimentală, care s-a a-gata să-i cadă în genunchi? Asemenea femei bolnave, de obicei, se îmbul-zesc după concerte la ușa pe unde trec actorii, așteptînd să apară marile artiști. De altfel, această persoană care se înflăcărează alit de ușor nu uită să spună cînd îi invită pe Grezin: „Vă aștept, numai dacă nu aveți familie, dacă sînteți liber”. Apoi, așteptîndu-l în stație, își spune deodată: „Mi-e rușine. Ce o să spun eu despre mine?” Intocmai ca Ana Sergheevna din povestirea lui Cehov „Doamna cu că-lțul”, care, devenind amanta lui Gu-rov, rostește aproape aceleași cuvînte.

Fenia nu spune nici un cuvînt viu, tot ce se spune ea sînt niște banalități frumoase, în stilul povestirilor din suplimentul revistei „Niva” pe 1903. Ea este inginer, joacă baschet și a dat examenul de diplomă strălucit; lucrează și ea la construcția unui baraj, dar această femeie din zilele noastre are un limbaj artificial, de modă veche, este lipsită de personalitate, de originalitate.

Dar ce putem spune despre Pogorzilova, colega de birou a lui Grezin, principala lui acuzatoare, despre oam-nii intransigenți, care apar din cînd în cînd pentru a-l ostîndi pe Grezin? Toți sînt asemeni unor umbre, care rostesc sentințe morale, fără trăsături vii și fără gar. Scenele de la proces sau cele de la serata artistică fac o impresie detestabilă. Autorul a vrut pe- semne să arate că societatea este ne-cruțătoare față de acei care se conduc după alte principii morale, dar deza-probarea opiniei publice a fost înlocu- ită de autor printr-un scandal public, care place altor de mult miilor bur-gheze. Cei care-l demască pe Grezin apar ca niște oameni mediocri, care deși nepoziți în bagă nasul în treburile altora și se duc la judecată ca la

un spectacol sau se folosesc de un concert pentru a lămuri anumite împrejurări din viața personală a unui artist.

Nuvela „O individualitate creatoare” ne apare ca o operă din care lip-sesc caracterul și care se sprijină doar pe ceea ce sugerează autorul, unde lipsește logica dezvoltării interioare.

Această nuvelă nu i-a reușit autoru-l pentru că este pe de-a-ntregul născocită. În romanul „Departee de Moscova”, scriitorul a fost sincer și convingător, deoarece șlăse a ambele picioare pe terenul solit al vieții, e nutrit cu impresii luate din realitate. Acest lucru a dat avînt și tîrzie talen-tului său. De data aceasta, scriitorul a pășit pe drumul născocirilor nefir-ești, ceea ce a făcut ca personajele să apară palide, iar acțiunile neconvin-gătoare din punct de vedere artistic.

Născocirea a luat locul faptelor, sen-tințele și moralizările se substituie deșăfurării logice; nuvela care avea nevoie de o sinceritate aspră și emo-tionantă a fost umplută cu moralizări minore. De data aceasta, talentul i-a trîdat pe scriitor, deoarece acesta a încetat să-l mai alimenteze din viața vie și plină de sevă.

Adevărul vieții, cu toate contradic-țiile lui, cu lupta de care este plin, nu suportă simplismul, schemele primi-tive. Tablourile grosolane nu ne pot învîța nici ce este priceperea, nici dragostea, nici ura!

7

Gorki spunea într-o scrisoare: „Noi vrem să-i învățăm pe oame-nii să fie eroici”. Avem nevoie de opere care prin puterea marelor adevăr să abă o înfuriere asupra for-mării ideilor și sentimentelor a milio-nelor de oameni, opere care să ajute partidul să formeze caractere eroice.

E vorba de influența milioanele de oameni asupra lumii spirituale, asupra dezvoltării estetice și morale a tineretului generării. Noi trăim într-o perioadă extrem de complexă și interesantă. Poporul, condus de Partidul Comunist, a realizat succese uriașe, a pregătît realizările de mine, care vor fi și mai mărețe. S-au reperutat victorii istorice în lupta pentru pace. Noi tindem să trăim în pace cu toate popoarele, cu toate țările, întîrînd legăturile de afaceri, împărțîndu-le toate comorile re-alizărilor noastre; noi sîntem receptivi la tot ce-i mai bun în experiența altor popoare. Nu căutăm să impunem ni-mănu cu forța părerile noastre, dar nu vom renunța niciodată la mîndria pentru orînduirea noastră socială, la convingerea superioară față de patrie noastă de viață. Claritatea ideologică, întransigența pozițiilor principale — iată temelii tuturor succeselor reali-zate de oamenii sovietici sub conducerea Partidului Comunist.

Noi considerăm adevărată acea op-eră de artă în care sînt redat exact nu numai amănunțele, ci care exprimă și legătura dintre ele, perspectivele de dezvoltare și dezvoltarea lor firească, care ne ajută să vedem mult mai lim-pede lumea, să luptăm mult mai conștient, să iubim și să urim mult mai puternic.

Tolstoi a scris despre romanul „Un țărăn” al lui Polen'e următoarele:

„Romanul acesta este o adevărată operă de artă, deoarece el are acel miez de care depinde dezvoltarea per-sonajelor, caracterelor, evenimentelor. Miezul este astfel cum trebuie să fie într-o adevărată operă de artă. Acesta nu este numai adevărul pur, ci adevă-rul despre dragostea autorului, despre compătimită și dorințele lui”.

Problema adevărului vieții este pro-blema rolului ideologic al literaturii, a puterii ei de înfuriere asupra societății, a înțelegerii artistice profunde a realității, a educării milioanele de oameni în spiritul mărelor idealuri comuni-ste. Se știe doar că viitorul țării, vii-torul lumii depinde de suferințele ge-ne-rațiilor tinere.

B. Riurikov

(Din „Literaturnaia gazeta” nr. 101 și 102/955)

STAMATINI MIHAI (turnător) din Combinatul metalurgic „Gh. Gheorghiu-Dej” Hunedoara
GABOR ANDREI (forjar) Desena de M. H. MAXY

Probleme actuale ale criticii literare

(Urmare din pag. 3-a)

nici de căldura și înțelegerea necesare pentru a ajuta efectiv scriitorii noștri să creeze opere importante, cu o înaltă măiestrie artistică.

În lupta pentru principialitate în creație și în aprecierea operelor lite-rare, scriitorii și criticii noștri trebuie să studieze profund exemplul strălucit de tratare dialectică a probleme-lor literare, opusă oricărui tendințe de simplificare, oricărui unilateralitate, pe care ni l-a dat în ansamblul său Congresul al II-lea al scriitorilor so-vietici.

Partidul i-a chemat întotdeauna pe scriitorii și pe criticii să lupte pe două fronturi: împotriva rămășitelor și a influențelor estelismului, și împotriva tendinței de disconsiderare a formei artistice.

Orice slăbire a luptei împotriva estelismului, formalismului, apoliti-smului nu poate decît să dăuneze dez-volării literaturii pe drumul reali-șmului socialist, al creării unor opere de mare valoare ideologică și artisi-tică. Literatura noastră s-a născut, a crescut și crește în lupta împotriva concepțiilor putrede ale esteticii bur-gheze. Aceasta este o lege obiectivă a dezvoltării literaturii și artei în țara noastră.

Sub conducerea partidului, poporul nostru își concentrează toate forțele sale materiale și spirituale în direc-ția lăuririi unei vieți noi, îndestulate, ferice. El are nevoie de o literatură înflorită, care să participe nenjiocit la construirea socialismului, la lupta pentru pace, să contribuie direct la grăbirea victoriei noastre.

Sarcina principială a literaturii noastre, a literaturii care înfățișează puter-nice viața în imagini artistice puter-nice, este educarea poporului în spi-ritul învingătoarelor ideii ale comuni-smului. Nu există o altă cale spre o literatură mare și însemnată decît aceea a realismului socialist, a lite-raturii în slujba poporului.

Pe această bază, a unității depline a telerilor artistice și educative ale literaturii, s-a format în jurul parti-dului și se consolidează frontul larg al scriitorilor din toate generațiile. Orice scriitor care se alătură sincer acestui cauz este binevenit. Spiritul de grup n-are nimic comun cu poli-tica partidului nostru în literatură și artă, cu interesele poporului; tendin-țele de izolare sectară, de creare a

NOI LUCRĂRI DRAMATICE

În noua slagiuine, teatrele noastre au înscris în repertoriul lor o serie de lucrări dramatice originale.

Astfel, Petru Dumitriu și Sonia Filip au terminat piesa „La ora 6” cu

care își va deschide slagiunea Teatrul Armatei. A aceeași teatru se mon-tează „Zile obișnuite” care are ca temă procesul de descompunere a fa-miliei burgeze.

Lucia Demetriu dezbate în noua sa lucrare dramatică „Primăveri leburite”, problema familiei și a dragostei, în decursul a trei generații. În-o-ltăz înaintată de lucru se află și piesele „Asaltul” de Tudor Solmaru, care are ca temă Comuna din Paris, „Soția tovarășului Dima” de Teodor Mănescu și Silvia Andreescu și piesa „Zărilor” de Al. Miroduan.

Dramaturgul Al. Kirilescu a scris piesa istorică „Ruxandra și Timotei” închinată strămoșilor legături de pri-etenie dintre poporul ucrainian și po-porul român.

Santierul creației noastre dramatice prezintă și alte noutăți: „Matei Sil-vian” de Horia Lovinescu, inspirată din lupta intelectualității noi; o nouă comedie satirică a dramaturgului Aurel Baranga, piesa „Buturuga mică”; „Oameni de 1.000 de ani” de Tiberiu Vornice și Ioana Postelnicu și „Cava-leria usoră” de Teodor Mănescu și Silvia Andreescu.

Aspecte noi din problema transfor-mării socialiste a agriculturii, aduce Nicolae Moraru în noua sa piesă intitu-lată „Morua satului”.

Sînt de asemenea în lucru opere dramatice în limba maghiară. Scriitorul Bella Karoly scris piesa „Hliss” (Credința) — Kiss Jenő are în lucru piesa „Mîncina îngropată”, iar Ta-más Gaspar scrie lucrarea dramatică „Puterea cea mare”, în care redă epis-ode dramatice din zilele de luptă pentru eliberarea Ardealului de sub jugul fascist.

F. K. Weiskopf a încetat din viață

La Berlin, a încetat din viață scri-torul F. K. Weiskopf, unul din cei mai eminenți reprezentanți ai literaturii germane contemporane. Născut în Praga, el a activat pînă în 1933 la Berlin ca scriitor și publicist. Există de regimul hitlerist, el și-a continuat activitatea literară în emigrație. După război Weiskopf s-a întors la Berlin. El a făcut parte din Prezidiul Uniunii scriitorilor germani și a fost membru al Academiei Germane de Arte. Weis-kopf a fost unul din editorii revistei „Neue Deutsche Literatur”.

Stanciu Stoian

DISCUȚII

Manuale școlare și autorii lor

Manualele școlare sunt instrumente indispensabile pentru desfășurarea proce-sului de învățămînt, mai ales pentru școala elementară și medie.

În țara noastră, cu deosebire de la reforma învățămîntului din 1948, s-au realizat succese remarcabile în ceea ce privește manualul școlar. Manualele noastre, în acest răsînt, au fost curajate de idei antiștiințifice, orientarea lor ideologică este așezată pe drum bun, iar din punct de vedere metodic, autorii lor s-au străduț și în parte au și reușit să le alcă-tuiească după principii metodice ieșite din experiența pedagogică și școlii celei mai avansate, pedagogia și școala sovietică. Chiar și din punct de vedere literar, manualele noastre școlare, cel puțin unele dintre ele, se prezintă ca realizări demne de menționat. Așa sînt de pildă manualele de lectură pentru clasele V-VII, precum și cele de istoria literaturii pentru clasele a VIII-a și a IX-a, care, deși nu țără curaj, marchează un progres simțitor față de cele anterioare lor.

Dacă așa stau lucrurile, se pune întrebarea, pentru ce toți și pînă în urmărituri per-tru ce cadrele didactice formulează critici se-riose la adresa manualelor didactice, pentru ce în general, s-a slîrbit în ultima vreme discu-ția în jurul acestei probleme?

Discuția, critică și autocritica sînt legi ale dezvoltării noastre de obște. Ele sînt la noi nu numai firești ci, și, după cum se știe și după cum simțim noi cei ce trăim această viață, absolut necesare.

Discuții cu privire la manualele școlare, gă-sim evident și în presa burgeză din stră-inătate. Astfel de discuții vom găsi de aseme-nă, cercetînd presa noastră de altădată. Nu trebuie însă să ne înșele nici tonul „combativ” al acestor discuții, nici pretenția de finută gravă, științifică, cu care se discută. În spa-țiile acestor polemici pentru că în fond nu sînt decît simple polemici — se ascund nu intenții științifice, ci interese materiale perso-nale, fie ale editorilor, fie ale unor autori influenți care de multe ori nici nu sînt ade-vărații autori ai manualelor. Care dintre mem-brii corpului didactic din țara noastră, mai în vîrstă, nu-și amintesc de inspecții și revizi-ori, autori de altădată, sau de anumite case de editură, strîns legate de partidele burgeze influente, care-și făceau război, nu de dragul științei, nu de dragul progreselor pedagogice în materia de manual didactic, ci numai pen-tru să fie care voia să înlăture un concuren-t, oricît de bun ar fi fost lucrarea lui.

În condițiile noastre de viață, asemenea si-tuații nu mai există. Discuțiile care se poartă la noi, au, și nu pot avea, decît un sens: dis-cuția obiectivă cu privire la manualele care există, evidențierea părților pozitive, dar și mai ales, a celor negative, totul pentru o continuă perfecționare, pentru ridicarea ma-

Manuale școlare și autorii lor

Manualele școlare sunt instrumente indispensabile pentru desfășurarea proce-sului de învățămînt, mai ales pentru școala elementară și medie.

În țara noastră, cu deosebire de la reforma învățămîntului din 1948, s-au realizat succese remarcabile în ceea ce privește manualul școlar. Manualele noastre, în acest răsînt, au fost curajate de idei antiștiințifice, orientarea lor ideologică este așezată pe drum bun, iar din punct de vedere metodic, autorii lor s-au străduț și în parte au și reușit să le alcă-tuiească după principii metodice ieșite din experiența pedagogică și școlii celei mai avansate, pedagogia și școala sovietică. Chiar și din punct de vedere literar, manualele noastre școlare, cel puțin unele dintre ele, se prezintă ca realizări demne de menționat. Așa sînt de pildă manualele de lectură pentru clasele V-VII, precum și cele de istoria literaturii pentru clasele a VIII-a și a IX-a, care, deși nu țără curaj, marchează un progres simțitor față de cele anterioare lor.

Dacă așa stau lucrurile, se pune întrebarea, pentru ce toți și pînă în urmărituri per-tru ce cadrele didactice formulează critici se-riose la adresa manualelor didactice, pentru ce în general, s-a slîrbit în ultima vreme discu-ția în jurul acestei probleme?

Discuția, critică și autocritica sînt legi ale dezvoltării noastre de obște. Ele sînt la noi nu numai firești ci, și, după cum se știe și după cum simțim noi cei ce trăim această viață, absolut necesare.

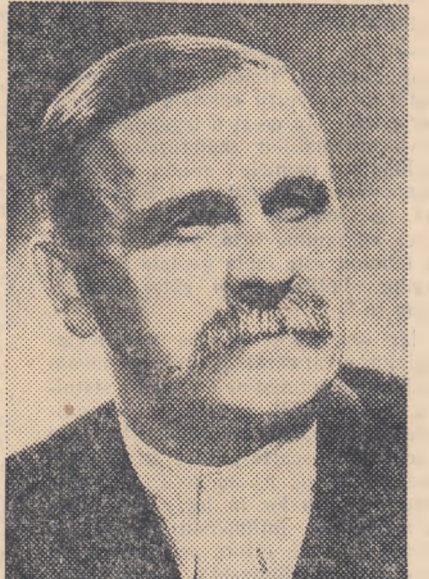
Discuții cu privire la manualele școlare, gă-sim evident și în presa burgeză din stră-inătate. Astfel de discuții vom găsi de aseme-nă, cercetînd presa noastră de altădată. Nu trebuie însă să ne înșele nici tonul „combativ” al acestor discuții, nici pretenția de finută gravă, științifică, cu care se discută. În spa-țiile acestor polemici pentru că în fond nu sînt decît simple polemici — se ascund nu intenții științifice, ci interese materiale perso-nale, fie ale editorilor, fie ale unor autori influenți care de multe ori nici nu sînt ade-vărații autori ai manualelor. Care dintre mem-brii corpului didactic din țara noastră, mai în vîrstă, nu-și amintesc de inspecții și revizi-ori, autori de altădată, sau de anumite case de editură, strîns legate de partidele burgeze influente, care-și făceau război, nu de dragul științei, nu de dragul progreselor pedagogice în materia de manual didactic, ci numai pen-tru să fie care voia să înlăture un concuren-t, oricît de bun ar fi fost lucrarea lui.

În condițiile noastre de viață, asemenea si-tuații nu mai există. Discuțiile care se poartă la noi, au, și nu pot avea, decît un sens: dis-cuția obiectivă cu privire la manualele care există, evidențierea părților pozitive, dar și mai ales, a celor negative, totul pentru o continuă perfecționare, pentru ridicarea ma-

Intilnire cu Veres Pēter

Veres Pēter. Radiază din el înălțimea omului care a văzut multe surferințe, care înțeleg multe, dar care tocmai din această motive nu iartă totul. Fără să vrea, îl trezește interlocutorului său respectul convenit unui patriarh sau unui mare comandant. Numai capii de mari familii fărașești pot fi ca el. Kocelov îl asemuiește cu bătrânul Turbin. Și toate acestea emană din personalitatea sa, și nu din funcțiile pe care le-a îndeplinit de-a lungul anilor: președinte al Uniunii scriitorilor, președinte al Comisiei de reformă agrară, ministru al construcțiilor, ca să nu cităm decât câteva din ele. Dintr-o dată îl îndrăgești și învolutur pe porți față de el cu sficiale, chiar cu riscul că nu-ți va destăinui unele secrete, și că dintr-o rezervă caracteristică fărașească nu va permite să se cunoască din firea lui decât partea plăcută și binevoitoare față de mafi.

La înfățișarea de la Uniunea scriitorilor ne-a salutată în limba română. Amabilitatea aparent exterioră pornește însă din străfunduri. Confirmarea o găsești de altfel în lucrarea sa autobiografică „Societala”, care a apărut în 1943 sub teroarea fasciștii și care surprinde momente din viața fostei armate roșii a republicii sovietice maghiare și a prizonierilor de război un timp în România (1919-1920). Ar fi fost ușor, în atmosfera de aflare sovina horștului, ca Veres Pēter să descrie numai faptele brute, mijind cu otrava naționalismului amintirile grave din prizonierat. Dimpotrivă, din cartea lui, cititorul îndrăgește pe oamenii simpli și poporul român. Să citez câteva rânduri înfățișând viața de prizonierat din București:

„În prima zi, trescând pe trotuar, se apropie deodată de mine un civil și mă strigă: „Vedeți de drum și o cotește ne o stradă lătrănică. Ceva mai încolo, altul mi trece oarecum un pumn pe turtă, altul o bucată de plină... Am fost încintați de acest popor. În timpul ofensivei de la Tisa ei au sprâjnit revoluția prin greve. Din puținul lor ne-au dat plină și țigări, nouă, bolșevicii zădreniți și fără patrie; ne făceau semne zimbând și ni se adresa pe limba lor numindu-ne „tovarăși”, ceea ce știam cu toții ce înseamnă. Ei au spus prizonierilor de război la Arsenal că dacă soldații vor îndrăzni să ne bată, să ne adresăm lor, ca să se adune imediat... și să nu îngăduie să fim bătuți... Dar n-am avut nevoie de ajutorilor lor. Soldații erau băieți buni, o singură dorință aveau și ei: să se termine cât mai curând și să poată să plece acasă. În scurt timp ne-au spus „frați”. Nici în timpul muncii nu ne hărțuiau, iar la timp ostășii și elevii Școlii tehnice ne dădeau — pe lângă mîncarea noastră slabă — resturi de la cazan, supă, carne, legume și bucati mari de plină...”

Mă mir că încă nu s-a găndit nimănui să traducă măcar partea aceasta a volumului său. Veres Pēter scrie însă acum și transcrie aceste părți ale cărții, pe care n-a avut posibilitatea să le pună pe hîrtie din cauza isteriei fasciste din 1943. Dacă vorbești cu Veres Pēter constăți cu surprindere că de multe lucruri știe în legătură cu țara noastră. Și nu numai din punct de vedere literar — deși chiar în această direcție cunoaște nu numai operele lui Mihail Sadoveanu, Zaharia Stancu, romanele lui Nagy Istvan, Petru Dumitriu sau Astalosz, ci și istoria noastră de ieri și de azi, și în primul rînd viața fărașească din patria noastră. Nici nu-i de mirare, el însuși este țără și încă dintre cei mai săraci. S-a născut în 1897, undeva în pustiu, în vestitul Hortobagy; acolo a slujărit în copilărie; în 1919 într-un război a locuit la Balmauzovozs, unul din focarele mișcării agrar-so-

cialiste din 1919. De aci a ajuns la Budapesta, după ce a colindat ca prizonier în România burzuoasă-moșierăscă.

În decursul anilor i-au apărut pe rînd: „Pajiste” (novele); „An de reștriste” (mic roman); „Cronica satului” (100 de ani din viața locuitorilor unui sat); „Fărăimeia din Alilid” (studiu); „Pus la încercare”; „Muncitorul la terasamente” și „Grădina cu meri” și în sfîrșit o povestire mai lungă, „Femeia rea”. Cea mai mare și mai importantă dintre scrierile sale este intitulată „Trei generații”. Nu este încă terminată.

Veres Pēter, în afara talentului cu care e înzestrat, are o sete nestinsă de cultură, deși spune adesea că n-are decât patru clase primare. El n-a putut să urmeze mai departe și a fost nevoit să se facă porc. Este însă caracteristic faptul — relata într-una din cărți — că în 1919, în timp ce-și ex-

ercita singur: tuje de aluni, creși, alături de migdal și cașiș pitei de toamnă, așa cum creșe în jurul Budapestei. Veres Pēter n-a mai arătat și nu și, și pruni, și meri, și vița de vie, și tujele de agrise. A cules el înșis căpșunile coapte și ne-a oferit să gustăm din noua recoltă.

„De la Pēter-baci (cum îi spun cei mai tineri) am aflat învălmășite fără număr. Ar fi suficient pentru un savant ceea ce ne-a vorbit numai despre meteorologie, fiziologie și procrearea lui. El spune și scrie că omul, mai ales cel ce se ocupă cu agricultura, trăiește preocupat de mersul timpului, mai ales în partea aceasta a continentului, unde într-un an e inundat, în altul secetă, într-un an se face atîta fîn că aproape să putrezească, și în celălalt mor animalele de lipsă de nutreț. Atunci cînd se va purcede însă pretulind din munca planificată — ne-a spus el — nu ne vor mai speria schimbările reci și secl ca de acum din 1955. Și imediat Veres Pēter ne-a întrebant: „Cum e timpul pe la voi?” „Către Ploesti” am început să-i spun... El ne-a întreprut: „Ploesti... Ploesti... e o regiune mai umedă? De la ploaie i se trage numele?” Jebeleanu i-a răspuns că nu s-a gîndit la aceasta.

De la Pasaret am plecat la Békásmegyer, unde este de fapt domiciliul lui Veres Pēter. Aici locuiește cu soția, cu ginerele și cu fată și numeroși nepoți (personal am cunoscut trei sau patru, dar pe fotografiile am numărat ureo șapte și între timp s-au mai născut și alții). Cei alții stau în altă parte. Casa e încălditoare, dar are afilia locatari încl, într-adevăr, aici nu se poate scrie și crea. De aceea i e necesară propria casă de creație.

Veres Pēter a reprezentat Uniunea scriitorilor maghiari la Congresul al doilea al scriitorilor sovietici, iar după întoarcerea în țară a jînat dări de seamă foarte interesante și originale. Arta lui poetică și-a formulat-o în discursul rostit în numele scriitorilor maghiari la Congresul al doilea al scriitorilor sovietici: „Eu simt că literatura poate cuprinde întreaga lume, întreaga viață, adevărul ca și imaginația, realismul ca și romantismul, jocul ca și voința eroică, eroi reali ai istoriei ca și cei glorioși — adică poate să cuprîndă și pe Ilya Muromet, pe Toldi Miklos, precum și eroi ca Pavel Korceaghin sau Mersiev.”

Un singur secret: poezia. Îndrăgul ei stă grănița în ur: inima și talentul scriitorului. Orice operă trebuie să aibă cel puțin un erou pozitiv: autorul însuși. Este bine dacă sînt mai mulți, dar acesta, unul, trebuie neapărat să existe.”

Szemler Ferenc

Al IV-lea Congres al Uniunii scriitorilor din Iugoslavia

La 15 septembrie s-a deschis la Ohrid cel de al 4-lea congres al scriitorilor iugoslavi. Sînt prezentate cu acest prilej rapoartele „Zece ani de literatură iugoslavă”, raportor Milan Boganovic; „Zece ani de literatură liberă a Macedoniei”, raportor Dimitar Mitrev; „Dramaturgia în ultimii zece ani”, raportor Marian Matkovic și „Literatură pentru copii”, raportor Mira Alotkovic. Congresul prevede de asemenea raportul despre activitatea Uniunii scriitorilor pe perioada dintre cel de al 3-lea și cel de al 4-lea congres.

Scriitorii din Iugoslavia cu tîmpul congresului au realizat însemnate. În ultimii zece ani au fost editate 1.200 opere noi ale scriitorilor și poezilor din Iugoslavia, printre care peste 300 volume de versuri, 294 culegeri de povestiri, 125 de romane. Un loc însemnat îl ocupă literatura pentru copii și tineret. Au fost editate de asemenea 187 lucrări de critică, schițe literare, note de călătorie și monografii.

De un mare succes s-au bucurat romanele lui Dobrica Ćoprić „Mal e mult pînd la soare” și „Rădăcinile”, romanul lui Branko Ćopić „Ruptura” și romanul lui Oskar Jidarić „Cin-tea”.

Scriitorii iugoslavi au organizat în ultimii ani aproximativ 800 de reuniuni literare, au citit prelegeri pe diferite teme, contribuind prin aceasta la creșterea interesului pentru literatură în rîndurile populației.

Congresul va alege noua conducere a Uniunii scriitorilor din Iugoslavia.

Salutul scriitorilor sovietici

Secretariatul conducerii Uniunii scriitorilor sovietici a trimis Congresului scriitorilor din Iugoslavia următoarea telegramă:

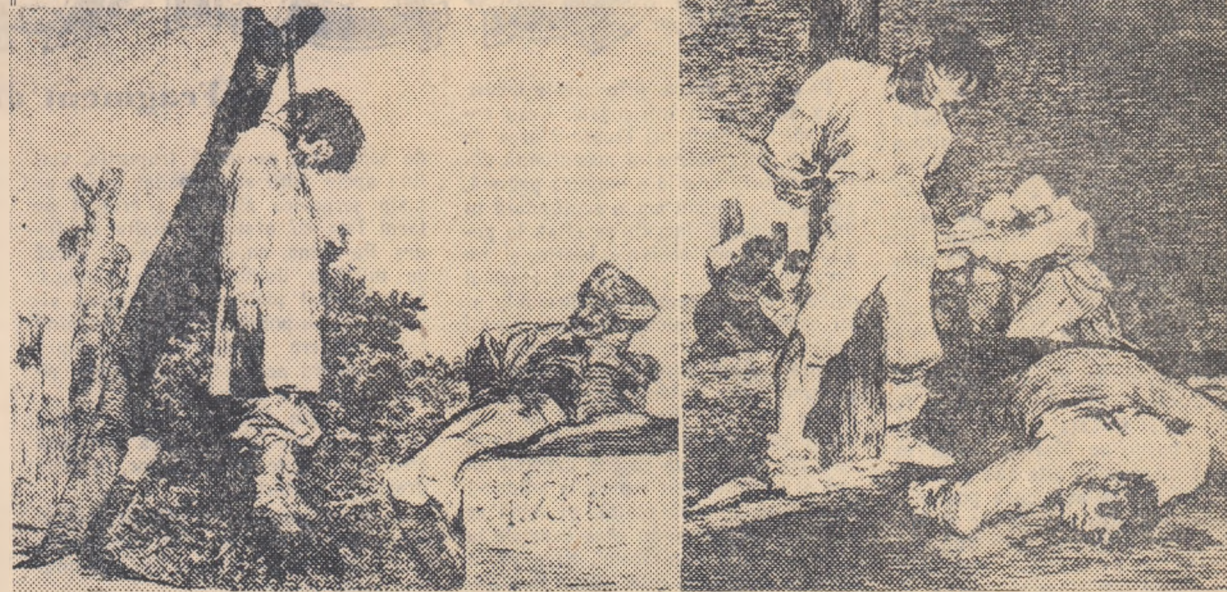
„Dragi tovarăși, Scriitorii sovietici salută cu căldură congresul organizației frașești a Uniunii scriitorilor din Iugoslavia. V-ați intrunit într-o perioadă cînd omenirea iubitoare de pace se convinge tot mai mult cu o profundă satisfacție de măreț rol al forțelor păcii, de creșterea înțelegerii reciproce între popoare. Milioane de oameni, eroi ai operelor noastre și ale voastre, luptă pentru posibilitatea de a munci în pace, de a crea valori, de a-și înfăptui planurile lor fără precedent.

Urăm din tot sufletul succes congresului vostru, vă urăm vouă tot mai multe victorii în creații pentru binele popoarelor Iugoslavi. Să se întărească pretenția dintre scriitorii noștri, aceasta contribuind la o înțelegere reciprocă mai bună și la întărirea prieteniei dintre popoarele Uniunii Sovietice și ale Republicii Populare Federative Iugoslavia.

Vă strîngem mîna puternic, trăfeste, SECRETARIATUL CONDUCERII UNIUNII SCRITORILOR SOVIETICI

EXPOZIȚIA DE GRAVURĂ GOYA

DEZASTRELE RĂZBOIULUI

Nici aici nu se știe de ce

Și nu este leac

Expoziția de gravură Goya, deschisă la Muzeul de artă al R.P.R., trebuie înscrisă ca un eveniment de seamă în viața noastră culturală și artistică. Ea ne oferă prilejul de a cunoaște și mai larg gravurile marelui pictor spaniol. În activitatea sa Goya a folosit genul gravurii spre a biciui nedreptățile și moravurile unei societăți corupte, spre a înfățișa cu o mare forță artistică chipul tiranilor spanioli și de a demasca fărdețele sădrite de aceștia. Gravura de seamă în expoziția lui Goya s-a și manifeste spiritul său de om al dreptății și adevărului, de luptător pentru justiția socială, pentru umanitate, devenind unul din cei mai mari artiști militanți ai lumii. El s-a revoltat și s-a ridicat cu desăvîșit protestatar împotriva tuturor săbădăciilor și samavoințiilor sădrite pe timpul său. Cele trei cicluri de gravuri „Dezastrele războiului”, „Capriciile” și „Tauromachia”, din care sînt expuse numeroase lucrări, au fost inspirate — primele, din scenele de groază trăite de Goya în timpul invaziilor franceze în Spania; cele din al doilea ciclu de

moravurile politice și sociale, iar ultimele de lupte cu taurii, spectacol atît de gustat de poporul spaniol și de care se pasiona însuși artistul. Ele sînt executate cu o măiestrie desăvîșită a desenului, cu o expresivitate puternică și cu o vîeră care fac, mai ales din seria „Dezastrele războiului”, una din cele mai valoroase creații de gravură din toate vremurile. Tot la Muzeul de artă al R.P.R. este deschisă și expoziția de grafică olandeză din secolul XVII, care aduce cele mai reprezentative desene și gravuri ale unei glorioase pleiade de pictori și gravori olandezi, cei mai mulți dintre ei contemporani cu Rembrandt. După expoziția de gravuri ale lui Rembrandt, deschisă nu de mult, expoziția graficienilor olandezi vine să facă publicului nostru cunoscută o operă plastică din marele patrimoniu al artii universale.

O altă expoziție de gravură este deschisă la Casa arhitecturală. Aici sînt expuse lucrări cu subiecte din arhitectură, ale marelui artist italian din secolul al XVIII, Giovanni Battista Piranesi.

Gh. D.

Amintirea lui Béranger

S-a născut la Paris, acum o sută și șaptezeci și cinci de ani, în cartierul halelor, pe strada Montorgueil, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, cîntăreț la biserică, apoi ucenic tipograf și ceasornicar, Béranger s-a instruit singur și a ajuns, în anii tîrbi ai Directoratului, în vremea în care nobilimea își trăia, pe arii de gavat, ultimele zile. Parisul lui 1780, frivol dar plin de amenințări, i-a fost pînă la urmă oforlanul Pierre-Jean Béranger, dat de tatăl său în seama unei mătuși milostive. Copilul a crescut odată cu revoluția. La nouă ani, Béranger a văzut „ziua cea mare” a căderii Bastiliei; pe băncile unei școli fundate de discipolii lui Rousseau, a învățat ce-i dragostea de patrie, „unica pasiune a vieții sale”. Băiat de prăvălie, c